

Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2026-02-23

Vårt diarienummer
1.1.3-2025-08363

Handläggare
Mikaela Rapp

GD-2026-052
Ert diarienummer
Fi2025/01969

Mottagare
Regeringskansliet
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Anpassningar till AI-förordningen – Säker användning, effektiv kontroll och stöd för innovation (SOU 2025:101)

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att stödja grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet, samt sina särskilda uppgifter som forskningsfinansierare, forskningspolitisk rådgivare och ansvarig för kommunikationssystemet Swedish University Computer Network (SUNET). Vetenskapsrådet har även beaktat uppdraget att nationellt samordna arbetet med att främja användningen av artificiell intelligens inom forskningen.

Inledning och sammanfattning

Vetenskapsrådet tillstyrker huvudsakligen förslagen och bedömer att de bidrar till en rättssäker och innovationsfrämjande implementering av AI-förordningen. Det är dock av stor vikt att implementeringen inte skapar hinder för forskning genom ökad administrativ börda eller otydliga regler.

Vetenskapsrådet vill understryka att forskningsundantaget i AI förordningen (artikel 2.6) är centralt för att värna forskningens frihet och främja innovation. Utredningen behandlar dock endast i begränsad omfattning vilka konsekvenser förordningens bestämmelser kan få för forskningens förutsättningar. Forskning som bedrivs i verkliga miljöer riskerar att omfattas av krav och processer som är utformade för marknadsnära användning, vilket kan skapa otydlighet, ökad administration och hinder för långsiktiga forskningsprojekt. Det finns därför ett behov av en samlad analys av hur förordningen påverkar och bör tillämpas inom forskning, samt hur nationella processer bäst utformas för att säkerställa att forskning fortsatt kan bedrivas effektivt, etiskt och konkurrenskraftigt.

Skälen för Vetenskapsrådets ställningstaganden

Rubrikstrukturen nedan refererar till betänkandets struktur och disposition.

Kapitel 12 – Regulatoriska sandlådor för AI och testning under verkliga förhållanden

AI-förordningens regler kan påverka forskning och utveckling. Även om vetenskaplig forskning i sig är undantagen från förordningens tillämpningsområde, uppstår betydande gråzoner när forskning behöver bedrivas i verkliga miljöer, tillsammans med faktiska användare, eller när forskning kommersialiseras.

När sådan forskning faller under artikel 60 om testning under verkliga förhållanden aktualiseras krav på myndighetsgodkännande, tidsbegränsningar om 6 + 6 månader samt ett långtgående skadeståndsansvar för leverantören (forskningsorganisationen). Dessa krav är inte anpassade till forskningsprocessens tidsramar eller juridiska förutsättningar, särskilt inom klinisk och samhällsvetenskaplig forskning. Utredningen analyserar inte vilka konsekvenser detta får för forskningshuvudmän, forskningsetik eller möjligheten att genomföra längre eller komplexa studier.

Vidare saknas en genomgång av hur dataskyddsförordningens forskningsundantag ska samspela med AI-förordningens tillståndprocesser, liksom en analys av ansvarsfördelningen mellan marknadskontrollmyndigheterna ur ett forskningsperspektiv. Det finns risk för administrativa hinder och otydlig ansvarsfördelning som kan fördröja eller försvåra genomförandet av nödvändig forskning.

Kapitel 13 – Sveriges deltagande på unionsnivå

Vetenskapsrådet stödjer utredningens förslag om ett aktivt och omfattande svenskt deltagande i AI-styrelsen, den vetenskapliga panelen och det rådgivande forumet. Ett starkt svenskt bidrag i dessa organ är av strategisk betydelse för att påverka den fortsatta utvecklingen av EU:s AI-politik samt för att stärka Sveriges position inom europeisk AI-forskning och -utveckling. För att detta ska vara möjligt krävs dock att regeringen säkerställer långsiktig finansiering och organisatoriskt stöd så att svenska forskare och experter kan medverka.

Vetenskapsrådet instämmer också i utredningens slutsats att regeringen bör verka för att kvalificerade forskare och sakkunniga från Sverige anmäler sitt intresse för den vetenskapliga panelen och det rådgivande forumet. Ett aktivt svenskt deltagande är centralt både för att bidra med vetenskaplig excellens och för att säkerställa att svenska forskningsperspektiv beaktas i den fortsatta implementeringen av AI-förordningen.

Kapitel 16 – Konsekvensutredning

Vetenskapsrådet anser att konsekvensanalysen bör kompletteras med en bedömning av effekterna på forskning. Det är viktigt att säkerställa att implementeringen inte leder till oproportionerliga kostnader eller administrativa hinder för forskningsprojekt, särskilt för infrastrukturer som hanterar stora datamängder eller erbjuder testmiljöer nära faktisk

tillämpning. Vi föreslår att särskilda stödmekanismer övervägs för att underlätta för forskningshuvudmän att uppfylla eventuella nya krav.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av samordnaren Mikaela Rapp. Vid den slutliga handläggningen har även tillförordnade rådsdirektören Jan Bolin och chefsjuristen Victoria Söderqvist deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Mikaela Rapp
Samordnare

Kopia

Finansdepartementet:

fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Utbildningsdepartementet

Registrator.utbildningsdepartementet@regeringskansliet.se

Myndighetshandläggare

katarina.nordqvist@regeringskansliet.se

per-erik.yngwe@regeringskansliet.se